

ПЕДАГОГІКА РОЗУМІННЯ НАВЧИТИ – ОЗНАЧАЄ ЗРОЗУМІТИ

У статті автор актуалізує найболючіші проблеми сучасної школи. Розкриває причини їх виникнення та на прикладах демонструє „як” і „що” робити вчителям, щоб їх позбутися назавжди. Автор пропонує вчителям опанувати „педагогіку розуміння”, бо вважає, що на сучасному етапі розвитку освіти такі особисті підходи, як педагогіка розуміння, мають стати основою для розвитку дитини, підтримкою її у складний час розвитку нашого суспільства.

Ключові слова: дитяча жорстокість, суїцид, палітра різноманітних змін та їх врахування у навчально-виховному процесі, розкриття здібностей й обдаровань кожного учня, навчання – це розуміння дитини.

**Микола
ПАЛТИШЕВ**

Народний учитель
СРСР, автор-герой
Всеукраїнського
проекту „Педагогі-
новатори
в Україні”,
м. Одеса

Школа – багато-вікова консервативна установа. Ніби все як завжди – учителі приходять на роботу і вчать. А учні слухняно ходять до школи і вчаться. Начебто всі виконують свої функції.

Але останнім часом мене хвилює таке питання – чому ж серед дітей виникають суїциди, і в посмертних записках, залишених ними, вони іноді звинувачують учителів? Скільки ж повинно було накопичитися горя і відчаю, що б так учинити!

Чому стало модним жорстоке ставлення один до одного? Чому Інтернет заповнений відео-фрагментами, де дівчата, а найчастіше саме вони, когось б'ють і знімають це на мобільні телефони? Чому саме серед дівчаток така жорстокість?

Може, така жорстокість від того, що їх не так розуміють у школі і вдома, може, цими діями вони хочуть показати своє „я”, до якого інші байдужі?

З якої причини з'явилися такі явища?

Серце кров'ю обливається від усього цього. Виникає питання – хто ж винен, у чому недопрацювання школи?

Так. У нашій країні і країнах колишнього СНД змінилося соціально-політичне та економічне становище.

Так. Сама школа за останній час зазнала різних змін: з'явилися нові типи навчальних закладів, виникла нова система оцінювання навчальних досягнень, скоротилися програми з багатьох предметів, введена система державного тестування, яка, на жаль, нехтує особистістю того, хто тестується.

Але давайте подивимося на життя дітей. Дорослий світ, як мені здається, „впав у самотність”. Кожен хоче жити добре, мати достаток, і немає часу на спілкування один з одним, немає часу на гли-

боке батьківське спілкування зі своїми дітьми.

Домашній світ багатьох людей змінився. Діти часто чувають розмови батьків про гроші, про бізнес. У заможних батьків одні розмови, у людей з меншим достатком – інші. У незаможних батьків – узагалі біда. Не знають, як самим прожити і як же зробити так, щоб їх дитина була й одягнена не гірше інших і вчилася гарно.

Я не знаю батьків, які не хотіли б, щоб їхня дитина була в усьому успішна.

Але. Усе-таки. Можна говорити, що в дітей нестача батьківського тепла. Та й хто сьогодні найчастіше самі батьки? Адже після так званої сексуальної революції дев'яностих і наступних років, батьки помолодшали. Приходить такий юний батько, а його самого виховувати треба, йому самому допомагати треба. Чи готова школа до цього? Чи робить це?

Так. Зараз у школі говорять про консолідацію вчителів та батьків. Проводяться бесіди з батьками. Але найчастіше все це робиться формально. Немає настрою та довіри самих батьків, немає особливої тривоги і в учителів.

Мені здається, що сьогодні в школі повинні бути нові підходи і до навчання дітей, і до взаємодії між вчителями, дітьми та їхніми батьками.

Я це назвав „Педагогіка розуміння”. Саме така педагогіка повинна укоренитися і в школі, і взагалі в нашому суспільстві. Розуміння один одного дорослими. Розуміння дітей та їх особливостей.

Ми повинні розуміти, що сьогодні в школі діти в кожному вчителеві шукають того, що їм бракує вдома – уваги, любові, РОЗУМІННЯ! У вчителів чоловіках вони шукають того, що їм хотілося б бачити в татові. У вчителів – жінках вони чекають материнського прощення, доброти і розуміння їх дорослішання. Раніше такого не було.

А як часто ми відкидаємо їх від себе! І часу немає на розмови, та й у самих учителів стоїть проблема виживання.

Адже потрібно розуміти, що ми живемо в світі електромагнітної катастрофи Землі, коли нас оточують різні шкідливі для нас електромагнітні поля. Це і магнітні бурі, і геопатогенні зони, і вплив на нас випромінювань мобіль-

ЩО Ж ПОВИННІ РОЗУМІТИ ВЧИТЕЛІ?

Напевно, те, що діти за останні роки дуже змінилися. Кожен з них хоче бути особистістю, кожен хоче бути вільним, вільним і успішним.

І звичайно, потрібно розуміти, що сучасні діти більш інформовані, ніж учителі. Їх постійне спілкування з комп'ютером виробило у них своєрідне „кліпове” мислення. Нудотні розповіді вчителя на уроці їм нецікаві. Вони звикли отримувати інформацію дозами, порціями. А вчителі як і раніше занадто довго викладають матеріал, занадто переконлива їх розповідь, бо й сучасної шкільної техніки немає, і самі вчителі в основному представляють із себе тітку чи дядька, які пишуть крейдою на дошці і закликають дітей уважно їх слухати. Часто учні пишуть, що вчителям байдуже, як вони вчаться!

Сьогодні вже всі вчителі бачать, що діти нової формації не визнають авторитету дорослих, що часто вони безграмотні, що вони не прагнуть до отримання системи знань, а володіють лише уривчастою інформацією.

Як пишуть учні, у дітей нової формації інше сприйняття світу. Вони сприймають знання на якісному рівні – цікаву розповідь, цікаві відеопокази, цікаві факти, про які вони ще не дізналися з Інтернету.

Як пишуть учні, ці діти перебувають „на своїй хвилі”. Вони часто зарозумілі, й коли їм роблять зауваження або навчають, то часто вони покірно все це вислуховують і відразу ставлять ті питання, які їх у даний момент цікавлять.

Творчий підхід учителя в спілкуванні з дітьми – це основа основ у формуванні знань! Розуміння особливостей сучасних дітей – це запорука творчого розвитку і дітей, і самих учителів.

Якщо такі діти потрапляють у колектив, де їх не розуміють або де не створена така творча обстановка, то їх таланти зникають. Вони стають покірними „сірими особистостями”, як усі! Іноді вони просто озлоблюються на весь світ.

Але кожна дитина талановита!!! Скільки про це пишуть! Ця фраза вже стала банальною, але, як і раніше, учителі вішають ярлик на дитину – „він не здатний”, „йому цей предмет не цікавий”, „він тупий” (це в кращому випадку).

Чому багато вчителів не намагаються зрозуміти, що навколишній світ змінився. Чому вони не корегують свою особистісну педагогіку згідно з усіма цими змінами.

СВІТ ЗМІНИВСЯ. ЩО РОБИТИ ВЧИТЕЛЮ

Світ змінився, змінилося навколишнє середовище, у якому проходить сьогодні навчально-виховний процес у школі.

Зайдіть в клас, і ви побачите, що часто вчитель тільки передає зміст підручника.

Зайдіть в клас, і ви побачите, що вчитель часто „працює” з тими учнями, хто нормально вчиться. Решта ж просто нудьгують. Їм не цікаво. Та й відчувають вони себе ізгоями — відстаючими. Модним стало давати дітям тестові матеріали. Кожному за його рівнем. Роздав учням якісь тестові матеріали і сиди собі, відпочивай! У школі це називають особистісно орієнтованою педагогікою.

І як же принизливо для учня, коли вчитель йому говорить: — Ти вчисиш на 4-5 балів, ось і завдання тобі таке ж ... І як прикро учневі, коли йому докоряють у незнанні! Адже діти сьогодні горді! Вони не терплять приниження!

А зі скількома приниженнями діти зустрічаються в школі! І все це мимохідь, і все це буденно.

А де ж зацікавленість учителя в тому, щоб підняти рівень свого учня? Чому б не сісти з ним за парту і тут же на уроці не допомогти йому, щоб він таки вийшов на більш високий рівень знань? Адже особистісно орієнтована педагогіка, про яку говорять у школі, і припускає, перш за все, розуміння особливостей кожного учня!

Потрібно розуміти, що одні учні засвоюють матеріал дуже швидко, іншим потрібно це повторювати, третім заучувати. Потрібно знати секрети пам'яті кожного учня і вміти чекати від нього результату, бути дуже терплячим і ВІРИТИ в здатності КОЖНОЇ дитини!

Оцінка і підтримка претензії учня на гарну оцінку — це головне, що повинен робити вчитель! Підтримати учня, пояснити йому незрозуміле, зробити процес навчання для учнів радісним, а не тривожним — ось завдання вчителя ...

Прикладів можна навести безліч. Пам'ятаю, що в новому для мене восьмому класі за першою партою сиділа дівчинка. Сиділа завжди тихенько, як мишка. Я виявив, що вона дуже погано розуміє матеріал. І якось, проходячи по класу під час самостійної роботи, я підсів до неї і запропонував допомогу. Показав, як вирішується одне завдання. Запитав: — Зрозуміла? Вона відповідає: — Ні. Я знову показав, як вирішується це завдання. Запитав: — Ну, як, зрозуміла? Вона відповіла: — Майже, так ... А я їй кажу: — Та не хвилюйся! Може, тобі фізика не буде потрібна в житті! Ти ж дівчина! Та кажу: — А ти готувати вмієш? Вона відповідає: — Так! Питаю: — А борщем погасуєш? І раптом вона розсміялася і відповіла, що пригостить ...

З цього уроку вона так стала старатися. І я їй допомагав. Бо тоді я їй поставив гарну оцінку. Не за борщ, а за те, що вона зрозуміла і таки якось упоралася з роботою. (Хааа ... а через місяць вона мені принесла борщу ...)

Або інший випадок. Новий для мене дев'ятий клас. За першою партою сидів хлопчина. Він завжди був дуже зосереджений. Усе записував, і я бачив, як він старається. Але тут же бачив, що хлопці його класу не дуже добре до нього ставилися. Та й класний керівник сказала, що він якийсь дивний і „не вписується” у клас.

Я почав спостерігати за ним і побачив, що, на відміну від багатьох, він все правильно виконував. І якось я зважився і викликав його до дошки. Він так ВІДМІННО відповідав, що я сам затих, а хлопці принишкли. Я поставив хлопчикові найвищу оцінку. І так у нас і пішло! Він весь час виявляв старання. Дивився на мене з довірою. Та й хлопці „визнали його”. Стали поважати.

А я ж міг і не розгледіти дитини і розділити думки про неї класного керівника і його товаришів ...

ного телефону і комп'ютера. І ... переплетення аур людей. Адже коли вчитель заходить до класу, то його випромінювання передаються і всім дітям. Якщо вчитель роздратований, то й клас поступово приходить у такий же стан.

А чи можна, як зазвичай, проводити урок під час магнітних бурь? Звичайно, ні! Як ми з'ясували, під час магнітних бурь діти молодшого віку дуже енергійні. З ними важко впоратися. У дітей середнього віку часто підвищується тиск, йде кров з носа, головні болі. А старшокласники в ці дні просто засинають на уроках так, як і ми — учителі.

Чи враховують це колеги, чи все-таки „женуть програму” — виконують навчальний план? Чи пропонує вчитель підняти руку тим, у кого болить сьогодні голова? І чи бачить він, що таких дітей у такі дні більшість?

І чи всі вчителі враховують, що багато дітей страждають невротизмом, у частини дітей вегетосудинна дистонія, астма. І їх неуспішність у навчанні пояснюється не стільки їх лінню, скільки проблемами зі здоров'ям.

Напевно, кожен учитель повинен знати, що таке Ноосфера, і чому її називають Розумним Космосом. Що несе нам цей „розумний Космос”? (За В.І. Вернадським).

Напевно, кожен учитель повинен знати, що думка матеріальна і поширюється з миттєвою швидкістю... (Учитель, не випромінюй поганих і образливих думок на уроці!)

Напевно, кожен учитель повинен розуміти, що таке краса в світі, і знати, що ознакою істинної краси є число Фібоначчі, або так званий „Золотий перетин”. Ця пропорція лежить в основі не тільки будови пі-

рамід, але і в розташуванні планет Сонячної системи, в основі класичної музики, в основі будови рослин, тварин, Людини, в основі життя Людства і всього живого на Землі (Число Фібоначчі дорівнює 1,62).

Напевно, кожен учитель повинен знати й езотеричні відомості про те, що світ перейшов з епохи Риб до епохи Водолія, що призводить до нових космічних випромінювань, природних та соціальних катаклізмів (М.Н. Реріх, О.О. Чижевський, В.І. Вернадський).

Якщо раніше існувало правило вивчати досвід найбільш успішних і творчих учителів, то сьогодні це пішло зі школи. Нехай не ображаються мої колеги, але, чомусь, дивлячись на багатьох учителів, бачиш, як вони зарозуміло поводяться, як вони самі вважають, що вони все вміють і все знають.

На жаль, найчастіше, критерієм успішності роботи вчителів став не високий рівень знань його вихованців, а вміння вчителя проводити уроки в тиші, щоб був „порядок” на уроці. Але ж творчість найчастіше пов’язана з емоціями і якщо немає бурхливого обговорення якоїсь проблеми, немає спонтанних вигуків, пропозицій, то такий урок просто „мертвий”! Та й такий урок не для дітей нової формациї!

Сьогодні дітям потрібні уроки радісні, уроки творчі, уроки, на яких КОЖНИЙ ДИТИНИ комфортно! Діти повинні знати, що їх розуміють, що їх підтримують у всіх починаннях, що КОЖНОГО з них люблять!

Як зробити, щоб дитина не страждала від нашого ставлення до неї? Як зробити, щоб учитель розуміли, за яких обставин учень не дуже добре навчається, та як наслідок —

ЯК ЖЕ НАМ, УЧИТЕЛЯМ, ЗРОЗУМІТИ КОЖНОГО УЧНЯ?

Уроки з багатьох предметів найчастіше бувають один раз на тиждень, і навіть імена учнів часто не запам’ятовуєш. Та й учителі найчастіше працюють на півтори ставки, і не для кожного учня знайдеться час, щоб зрозуміти його особливості.

Як зробити так, щоб розкрити здібності й обдаровання кожного учня? Як зробити, щоб після закінчення уроку ти знав, що кожен учень (кожен!) може відповісти на основні питання теми уроку?

Напевно, потрібно знати про кожного учня все! З якої він родини — повна чи неповна сім’я, чи живуть в достатку, які взаємини з батьками, який уклад у сім’ї — демократичний чи авторитарний?

Потрібно знати його секрети пам’яті і вміти чекати результатів.

Потрібно розуміти, який у дитини природний темперамент, і не „ламати його під усіх”, а дати йому проявити себе.

Потрібно завжди, завжди, завжди вселяти в нього віру, що він такий ЄДИНИЙ і НЕПОВТОРНИЙ у всьому світі! Що він талант!

Потрібно завжди вселяти віру в учня! Потрібно завжди вірити в здібності кожного учня! І знати, що якщо він відстає у навчанні, то не він винен, а сам учитель не зрозумів свого вихованця!

Як усе буденно! Як багато про це пишуть! А як же це зробити реально?

Пам’ятаю, як мама одного учня якось мені сказала, що він за знаком Зодіаку Скорпіон і що якщо я буду його хвалити, то він все буде робити правильно. Я жажнувся — а за що його хвалити, адже він мені не дає нормально проводити уроки?! Але я почав його хвалити. І диво! Він так став старатися та захотів стати моїм другом! Начебто і дрібницю я робив — просто хвалив.

Потім я вже сам почав дивитися в деяких учнів їх знаки Зодіаку. І мені це допомагало. А потім я взагалі ознайомився з нумерологією і дізнався колір аури кожного учня і його характеристику. І це допомагало.

Так як же бути? Як зрозуміти особливості кожного учня? Адже досі залишається проблемою взаємовідносини вчителів з учнями молодших класів, коли вони переходять від однієї вчительки відразу до декількох вчителів. Та й перехід учнів з 9 класу в 10 до нового вчителя — це теж призводить до нерозуміння деяких учнів.

Дітям потрібно завжди бути впевненими, що кожного з них люблять! І часто, отримавши погану оцінку, учень переживає і думає, що його не люблять...

Напевно, потрібна копітка робота вчителів. Напевно, на допомогу вчителям-предметникам, потрібно створювати дуже коротку картку особливостей учня. У ній, напевно, повинні бути такі його дані: склад сім’ї, соціальне становище сім’ї, емоційний психологічний тип учня, реакція на магнітні бурі, знак Зодіаку, системне захворювання.

Напевно, потрібно проводити малі педради, на які запрошувати вчителів-предметників і розбирати особливості проблемних дітей. Якщо раніше вважалося, що проблемні діти найчастіше з соціально незабезпечених сімей, то останні роки до них стали відносити і дітей з родин багатих батьків.

Проблемним дітям не вистачає розуміння! Як багато підлітків писали мені в Інтернеті розпачливі листи, у яких скаржилися на батьків, на вчителів, на світ дорослик! Як багато дітей довіряли мені свої таємниці — і вірші, і просто свої розповіді. Як багато дітей мені говорили, що допомагають мені в роботі по кабінету тільки через те, що це я ... Адже приходили і по суботах, неділях і навіть протягом усіх канікул ...

Як багато дітей скаржилися на те, що вчителі байдужі до них!

Нещодавно я видав книгу під такою назвою „Педагогіка розуміння”.

У книжці розглянута Педагогіка розуміння як система, як процес, як результат.

Деякі школи придбали їх для кожного вчителя. Деякі збираються проводити педагогічні ради з цієї тематики.

Мені здається, що для того, щоб сьогодні вчити сучасних учнів, повинна панувати у всіх відносинах з дітьми і колегами саме педагогіка розуміння!

не дуже гарно ставиться до вчителя?

Як же переконати сьогодні вчителів, що навчати потрібно не всіх разом, а разом з усіма кожного учня! Кожного!

Як переконати вчителів, що від наших повчань та зауважень учням слід переходити до конкретної допомоги кожному учневі?

Навчити — це значить зрозуміти! Зрозуміти — це значить уміти простити, уміти чекати, уміти радіти

успіху кожного. Розуміння виходить з віри у велике творіння Природи — наших дітей. Віри в їхню неповторність і незвичність кожного!

Я переконаний, що жорстокість, яка має прояв у школі, страшні події, коли дитина закінчує своє життя самогубством, виникають тоді, коли ми просто за недостатністю часу не помітили, що якась дитина вважає, що її не розуміють, що не бачать, як вона страждає від того, що їй здається, що її не поважають та не люблять!

Тому Педагогіка розуміння має стати основою основ розвитку сучасної школи.

Педагогіка розуміння — це система, це процес, це результат.

Педагогіка розуміння — це система, яка закладена і у відносинах між учителем та учнем, і у формуванні нових знань, які створюються на основі доступності для кожного учня, і в гуманному оцінюванні досягнень кожного учня. Так. Ми маємо критерії оцінювання досягнень учня, але ж ми маємо відчувати і те, що кожний учень прагне отримати найкращу оцінку своєї діяльності. Тому, бажаючи створити позитивний клімат у стосунках з учнем, можна виставляти оцінку „авансом”, „на майбутнє”. Тоді й учень починає на цю оцінку сам працювати, а наше завдання допомогти йому в його прагненні.

Педагогіка розуміння — це процес. Процес, який продовжується все шкільне життя в учня та вчителя.

Педагогіка розуміння — це результат створення людини чесною, порядною, вихованою та грамотною в рамках його можливостей та інтересів.

Не може існувати школа, якщо учень протягом усього свого життя збереже почуття того, що у школі його не розуміли, не поважали, не підтримували його особистих інтересів та нахилів.

На сучасному етапі розвитку освіти такі особисті підходи, як педагогіка розуміння, мають стати основою для розвитку дитини, підтримкою її у складний час розвитку нашого суспільства.

Тому пропоную вчительським колективам сідати за широкий стіл та постійно обговорювати питання Педагогіки розуміння.

Може, такий підхід і створить умови, за яких зникне жорстокість, причиною якої є таке коротке слово — нерозуміння!

Николай Палтышев
Педагогіка розуміння. Научить — значит понять

В статье автор актуализирует самые болезненные проблемы современной школы. Раскрывает причины их возникновения и на примерах демонстрирует „как” и „что” делать учителям, чтоб от них избавиться навсегда. Автор предлагает учителям овладеть „педагогикой понимания” ибо считает, что на современном этапе развития образования такие личные подходы, как педагогика понимания, должны стать основой для развития ребенка, поддержкой его в сложное время развития нашего общества.

Ключевые слова: детская жестокость, суицид, палитра разнообразных изменений и их учет в учебно-воспитательном процессе, раскрытие способностей и одаренностей каждого ученика, обучение — это понимание ребенка.

Mykola Paltyshev
Pedagogics of Understanding. Teaching Means Understanding

The most acute problems of modern school are highlighted. The reasons of the arising of the latter and the ways of solving those are shown for the teachers to get rid of the problems. Teachers are suggested to master „ pedagogics of understanding” due to the role of the personal approach on the modern stage of education development. The mentioned method must become the background for child’s development and support in the complicated period of our society development.

Key Words: child’s cruelty, suicide, variety of changes and their role in education process, revealing student’s personal abilities and talents, teaching means understanding children.